

Avalik kiri

Kaagvere erikutsekooli õpetajale
SIIRI KAASIKULE

Avaldasite 15. sept. «Noorte Hääles» kirjutise «Ideaalne sunnitöökool?» Juba seda lugedes tekkis vajadus Teiega polemiseerida, seda süvendas veelgi Lehte Hainsalu telesaate «Idealkool» teistkordne läbivaatamine Eesti Televisioonis. Käesolev kiri saanuks ehk siiski adresseeritud ainuüksi Teile, kui Te oleksite olnud tavaline telerivaataja. Kahjuks lisab asjaolu, et olete pedagoog, liiati veel samas koolis, millest telesaade jutustas, Teie seisukohtadele eeldatava pareminiteadja autoriteetsust, mis võib olukorraga mitte kursis oleva lugeja hõlpsasti eksiteele viia. Niisiis otsustasin minagi kasutada avalikkuse vahendust.

Olen viimaste aastate jooksul üsna põhjalikult tegelenud noorte inimeste ja nendega seonduvate probleemidega, mistõttu arvan endal olevat õiguse antud küsimuses kaasa rääkida. Nagu teate, külastasin minagi möödunud aastal nii Kaagvere kui ka Sindi erikutsekooli ning tutvusin kaunis ulatuslikult mõlemas koolis valitseva õhkkonna ja probleemistikuga. Olulisima olen pannud kirja oma viimases romaanis ««Kas ema südant tunned sa?»», seda ma siin kordama ei hakka.

Saade «Idealkool» minus protestimõtteid esile ei kutsunud, küll tegi seda aga Teie Lehte Hainsalule adresseeritud kirjutis. Mind hämmastas eelkõige see, millise kergusega Te omistasite saate autorile mingi ettekavatsetud pahahtlikkuse. Tsiteerin Teid ennast: «Ilmne on aga, et Sa tulid meie kooli otsima oma valmiskontseptsioonile kinnitavaid näiteid, mida Sa loomulikult ka leidsid ja täieosavusega (minu sõnend — R. K.) kõlama panid.» Andke andeks, aga niisugune postulaat tuletab vägisi meelde mitte väga kauge mineviku juhukriitikuid, kes pea alati oma artiklites väitsid end kaljukindlalt teadvat, mida see või teine autor oma teosega öelda oli tahtnud. Väidate, et saate autor pani üllatavalt enesestmõistetavalt paika teie kooli 50-liikmelise pedagoogide pere, kelle hulgast ta oli kohtunud vaid üksikutega. Ning et ta polevat leidnud nende seast ainsatki, kes kasvandikke mõista tahaks või suudaks. Veider küll, aga vähemalt nende «üksikutega» toimunud jutuajamistest jäi minule isiklikult täiesti vastupidine mulje. Kardan, et kuna telesaates kõik mainitud pedagoogid ka nimepidi kenasti ära olid märgitud, oleksin ma nende asemel Teie peale tõsiselt solvunud nende nii halvas valguses esitamise eest Teie kirjutises...

Nähtavasti ei saanud Te aru, et sõnad sunnitöökoolist ja muust sellisest ei olnud saates mõeldud kitsalt teie kooli kui konkreetse objekti pihta, vaid erikutsekoolide süsteemi ja sisekorralduse kohta üldse. Jah, erikutsekoolid on neile kõrgemalt poolt saadetud sisekorra eeskirjade järgi otsustades tõepoolest sunnitöökoolid, julgen seda kinnitada meie vastutustundega. Õpilaste ergutus- ja karistusviisid pä-

rinevad pigem pool sajandit tagasi Nõukogude Liidus valitsenud militaristlikust kasvatussüsteemist kui õigusriigist, mille poole me väidame end püüdlevat.

Leiate ka, et teie kasvandikelt äravõetud vabadust pole mõtet taga haletseda, kuna neil «puudub ka vabadus varastada, juua, peksta nõrgemaid ja liiderdada». Vabandage väga, aga niisugune suhtumine pedagoogi poolt ajal, mil meie õiguskaitse tegeleb küsimusega, kuidas ja millega võimalikult palju asendada vabadusekaotust ühe või teise kuriteo puhul, on enam kui üllatav. Peale selle — nagu teiegi kooli toimikutest selgub, ei ole ka seal suudetud varastamisele, peksmisele, joomisele või näiteks lesbilisele armastusele piiri panna.

Olen nõus, et 15—17-aastaselt oleks inimesel tõepoolest neg teadvustada ennast kui kodaniku ja ühiskonnaliiget, kes ise vastutab oma tegude eest — et ta seda siiski ei tee, tuleb panna rangelt nüüdseks loodetavasti jäädavalt minevikku vajunud ühiskondliku süsteemi arvele. Te kirjutate: «Tulutu on otsida 15—17 aastaste noorte inimeste väärale teele sattumise põhjusi ainult ümbritsevast keskkonnast (ühiskonnast, perekonnast, kampadest jne.), ehkki objektiivselt võttes — ka need põhjused võisid olla.» (minu sõnend — R. K.) Sõnad «võisid ka olla» tunduvad vähemalt kohatutena, kui võtta teadmiseks, et nii Sindis kui ka teil tuleb ümmarguselt 90% kasvandikest ebakõlblatest kodudest. Roiskunud kõlblusega ühiskonnast on vist viimasel ajal aga juba piisavalt kirjutatud ja räägitud, et selle osa noore inimese kujunemisel nii kergekäeliselt alla hinnata.

Selguse mõttes kordan veel kord: sain telesaatest mulje, et selle autor võitleb erikutsekoolide praeguse ni kehtiva süsteemi vastu, mitte ühe või teise konkreetse kooli vastu. Tema kontseptsiooniga — selisena kui see saatest ilmnis — olen isiklikult täiesti päri. Kui on otsustamisel ühe või teise õpilase (olgu ta siis tüdruk või poiss) saatmine erikutsekooli, paneksin kõigile pedagoogidele tõsiselt südamele: kaaluge oma sammu väga põhjalikult. Ja veel — kui võimalik, käige enne otsuse langetamist ise erikutsekoolis ära, vaadake oma silmaga paika, kuhu te oma kasvandiku saadate. Ehk aitab see teil leida ikkagi mõne seni veel läbiproovimata võimaluse kasvatada teda edasi normaalkoolis, vabaduses, vaba inimese (mis ühtlasi tähendab ka kõlbla inimese — ainult vaba inimene saab olla kõbleline) kujunemiseks hädavajalikes tingimustes.

Oletagem, et erikutsekoolide ärakaotamine pole praegu tõesti veel võimalik. Sel juhul aga ootaksin Teilt, Siiri Kaasik, eelkõige energilist võitlust iganenud ja puhuti lausa inimvaenulike eeskirjade muutmiseks, mis aitaks teiegi koolist kõrvaldada igasuguse sarnasuse vanglaga, mis paraku praegu siiski eksisteerib. On mundeid, mille au ei tasu kaitsta — vähemasti mitte enne mundri väärtustamist.

RAIMOND KAUGVER